

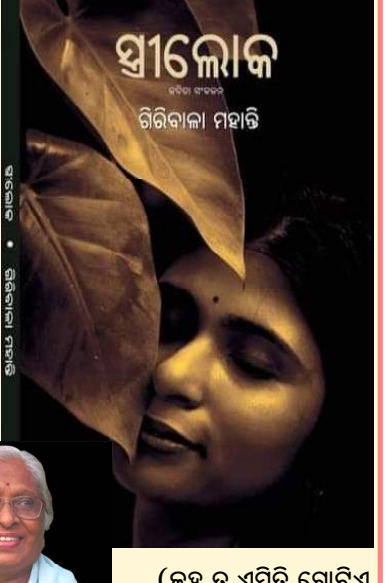

ଗୋଟେ ବହିର ଆଲୋଚନା..

ଗିରିବାଳା ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ'

ସୁସ୍ମୃତ କୁମାର ସେନାପତି

କବି ଗିରିବାଳା ମହାନ୍ତି-ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ଜଗତର ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶାଳ ଉତ୍ତରାଣୀ... ଗୋଟେ ବହିର ଆଲୋଚନା..

ତୋତେ କରିବାକୁ ଦଉଡ଼ି କିଏ ? (ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ୧) ଦୀର୍ଘବର୍ଷ ପରେ ବି ଆମେ ନାନାକୁ ଦେଇ ପାରିନି ଏ ପୁରୁଷ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଏକ ମୁକ୍ତ ଆକାଶ।

ନିଆରାପଣ ଓ ସରଳ ଛଳଛଳ ଭାବ ପାଠକଙ୍କୁ ବେଶ ମଗ୍ନ କରିବ ନିଶ୍ଚୟ । 'କାବ୍ୟର ସମାପତ' ସଙ୍କଳନରେ ସ୍ଥାନିତ ଆଉ ଏକ କବିତା ଯେଉଁଠି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କାବ୍ୟର ଭିତରେ ନିଜ ବାଧ୍ୟତା ଶିଶୁ ସହ କାଳାତିପାତ କରୁଥିବା ଏକାକିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର କରୁଣ ସ୍ଥିତିକୁ କବି ଏପରି ଭାବେ ପରିପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯାହା ଛାତି ଭିତରେ ଭରିଦେବ ମେଞ୍ଚେମେଞ୍ଚେ କୋହା ।

ଗାଁ ଗୀତ (ମାଟି ଅଗଣାର ବିରହ ବିଧିର ଗାଥା... ମୋ' ଗାଁର କଥା)

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱଳନଶୀଳ ମଣିଷ ଭିତରେ ଗାଁ ଟିଏ ଥାଏ । ରାଜତୁଳାଳୀ ପଣତ ଅତର ମହକ ପରି ସେଇ ଗାଁର ବାସୀ । ତାକୁ ଏମିତି ଅଧର କରେ ଯେ ଛାଡ଼ି ଆସିଥିବା ପିଞ୍ଜିଲା ଦିନର ପାଦବିହୃତା ଭିତରେ ଥିବା କବିକୁ ଉପୁକାଏ-ଲେଖୁ...ଲେଖୁ...ଲେଖୁରେ ମୋ କଥା । ସେଇ ଉତ୍ତୁକାପଣର ଦାୟରେ ଏଇଠି ମାଟି ଅଗଣାର ବିରହ ବିଧିର ଗାଥା... ମୋ ଗାଁର କଥା... ।

କଳମ ଆଇଁ ଉନକା କଥ ବୋଲି ଯୋ ଚକ୍ର ଗୟେ ପୁଣ୍ୟ ବେଦୀ ପର ଲିସେ ବିନା ଗରଦନ୍ କା ମୋଲ, ସାକ୍ଷୀ ହେଁ ଜିନକା ମହିମା କେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଭୂଗୋଳ, ଖଗୋଳ କଳମ ଆଇଁ ଉନକା କଥ ବୋଲି ...

ହାତକଡ଼ି ଓ ଗୋଡ଼ରେ ବେଢ଼ି ପଢ଼ିଥିବା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଣି ଲୁହା ଜଞ୍ଜିରରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିଲା ଗୋରୁକୁ ବନ୍ଧା ହେବା ଭଳି । ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ କାହାକୁ ଚକ୍ରାୟିବା ବେଶି କାହାଜର କ୍ୟାପ୍ଟେନ୍ ଏମାନଙ୍କୁ ନେବାପାଇଁ ସିଧାସଳଖ ମନା କରିଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସୂଚି ଥାଏ ଯେ ବାଟରେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ କୌଣସି ଅପତନ ଘଟିଲେ ମୋଟା ଜଞ୍ଜିରରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବାକୁ କ'ଣଦାକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଅଭବ ହୋଇଯିବ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ । କିନ୍ତୁ ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀ କ'ଣଦାମାନଙ୍କୁ ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ କାହାଜର ନେବାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଏକପ୍ରକାର ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏହା ଥିଲା ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ଭାରତୀୟ ରାଜକର୍ମୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି । ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଲେ କି ମଲେ ତାଙ୍କର କ'ଣ ଯାଏ ଥାଏ । କ'ଣଦାମାନେ ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବି ହକ୍ ଦ୍ୱାରା ନଥିଲେ । ସମୁଦ୍ରରେ ଉକ୍ତ ଉକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃ ଅଧିକାରୀ କାହାଜ ଖୁବ୍ କୋରର ବୋହଲି ବୋହଲି ଆଗେଇ ଚାଲେ ଆଖ୍ୟାମାନ ଆଡ଼କୁ । କାହାଜର ବୋକନ ପୋରୁଁ କ'ଣଦାମାନେ ନାହିଁ ନଥିବା ଅଧିକାରୀ ସମ୍ମୁଖରେ ହୁଅନ୍ତି । ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁର ପ୍ରବଳ ଗୁଲୁଗୁଲୁ ପୁଣି କାହାଜର ତଳ ମହଲରେ ଉଠିବ ପାଖ ଅନ୍ଧାରୁଆ କାଗାରେ ଉଠିବା ପିଞ୍ଜର ଭିତରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଥିବାକୁ ପ୍ରବଳ ବାନ୍ଧି ହୁଏ ଏମାନଙ୍କର । କିଛି ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏନି । ଭୋକରେ କରଡ଼ି ଜଳିଲା ବେଳେ ପୂର୍ବ ରାଜକର୍ମୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବର୍ଷିତ କଳାପାଣିର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କଥା ସୁରଣ କରି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆତ୍ମାଧି ଆତକିତ । କଲିକତା ଛାଡ଼ିବାର ଚତୁର୍ଥ ଦିନ କାହାଜ ଯାଇ ପୋର୍ଟ ବ୍ଲେୟରରେ ପହଞ୍ଚେ । ଏବେ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଘର । କେତେ ବର୍ଷ ସେଠାରେ ରହିବାର ଅଛି ତାହା କିଏ ଜାଣିଛି ।

କମ୍ ଦୁଲ୍ ବୁଝାତା ଦୀପକ ରଞ୍ଜନ ମିଶ୍ର

କାହାଜର କଳାବାଚେ ସୁବୋଧ ଆଖ୍ୟାମାନର ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । ସବୁଜିମା ଯେଉଁ ଦ୍ୱାପରେ ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ମଧ୍ୟସ୍ତମ୍ୟର ଦୂର୍ଗ ଭଳି ଦକ୍ଷାୟମାନ ଥାଏ ସେଲ୍ୟୁଲାର କେଲ । ଶହ ଶହ ଦେଶପ୍ରେମୀ କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ କାବ୍ୟ ମରଣର ମୁଖ ଲଢୁଥିଲେ ସେଇ ଜେଲର ପାଟେରୀ ଭିତରେ । ଏବେ ଏମାନଙ୍କର ପାଳି । ଗୋଟେ ଛୋଟ ଡଙ୍ଗାରେ କାହାଜକୁ କୁଳକୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଚଳେଇ ଚଳେଇ କେଲକୁ ନିଆଯାଏ । କିଛି ଆର୍ଥିକ ଉପକାରକତା ପରେ, ଆଳିପୁର ଜେଲରେ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ପିନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ବେଢ଼ିକୁ କାଟି ବାହାର କରିଦିଆଯାଏ । ଏତଦିନ ହେଲା ତାହା ଗୋଡ଼ରେ ଘଷି ହୋଇ ଗଭୀର ସ୍ତବ୍ଧ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । କ୍ଷତସ୍ତମ୍ଭ ପତି ଯାଇଥିବାକୁ ଚାଲିଲା ବେଳେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା । ଏବେ ବେଢ଼ି କାଟିଦିଆଯିବାକୁ ଚିକିତ୍ସା ଆରାମ ଲାଗେ ସୁବୋଧଧୁ । ପଠାଣ ଗାଡ଼ୁମାନେ ନୂଆ ଆସିଥିବା କ'ଣଦାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ କୋଠାରେ ବନ୍ଦ କରିଦିଅନ୍ତି । ସେଇ ପଠାଣମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବି ଭୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିଲା ମନରେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଫଗାନିସ୍ତାନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅଣାଯାଇ ସେଠାରେ ନିୟୁତ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏଇ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ଶାବ୍ଦ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଏମାନେ ଯାହା ପଚାରିଲେ ବି ଗାଡ଼ୁମାନେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଜଣେ ଦେଖିଲେ ଭାବିବ ସତେ ଯେମିତି ସେମାନେ ସବୁ ମୁକ୍ତ । ତାଙ୍କୁ କ'ଣଦାକ୍ ସହ ସେଇଭଳି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଉପରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମିଳିଥାଏ । କିନ୍ତୁ କିଛିଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଖୁବ୍ ମିଶି ଯାଆନ୍ତି କ'ଣଦାକ୍ ସହ । ସେମାନଙ୍କୁ ଯୋଗୁଁ ରାଜକର୍ମୀମାନଙ୍କର ବାହାର ଦୁର୍ଦ୍ଦିଆ ସହିତ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷା କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ ।

ସେମାନଙ୍କ ଦାବିକୁ ଅଣଦେଖା କରିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେନି କେଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପକ୍ଷରେ । କୌଣସି ପ୍ରକାରର କଠିନ କାମ କରିବାକୁ ନଦେବାକୁ ସେମାନେ ଦାବି କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଦାବିଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ପଢ଼ାପଢ଼ି ପାଇଁ ପୁସ୍ତକ ଯୋଗାଣ, ଅବସର ବିନୋଦନ ପାଇଁ ଖେଳ ଉପକରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା, ରାତ୍ରି ସମୟରେ କୋଠାଗୁଡ଼ିକରେ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦି । ସେତେ ସହକରେ ନହେଲେ ବି ବାରମ୍ବାର ଅନଶନ କରି ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକ ହାସଲ କରନ୍ତି । ଆଖେ ଆଖେ ରାଜକର୍ମୀମାନେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାର କାମ କରିବାକୁ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ପଢ଼ାପଢ଼ି, ଖେଳାଖେଳ ଓ ଗପାଗପରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ସମୟ ବିତେ । ସୁବୋଧ ଅଧାରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଥିବା ପାଠକ ପୁଣିଥରେ ପଢ଼ିବାରେ ମନ ଦିଅନ୍ତି । କେଲ୍ ଭିତରେ ଏଭଳି ସବୁ ସୁବିଧା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବହୁତ କିଛି କଲିକତା ବେଦୀକୁ ପଢ଼ିଛି ସେମାନଙ୍କୁ । ଆମରଣ ଅନଶନ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ତିନିଜଣ ସାଥୀ ମୃତ୍ୟୁବରଣ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

